

SESSİZ MİLYONLARIN SÖZCÜSÜ SÜLEYMAN DEMİREL'İN SÖYLEMLERİNİN YÜKSEK-DÜŞÜK BAĞLAMLI İLETİŞİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

THE EVALUATION OF THE SILENT MILLIONS SPOKESMAN SULEYMAN DEMİREL'S DISCOURSES IN TERMS OF HIGH-LOW CONTEXT COMMUNICATION

Yrd. Doç. Dr. Pınar GÖKTAŞ¹

ÖZ

Süleyman Demirel, Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk Milleti'ne fiilen 50 sene hizmet ederek Türk siyasal yaşamı uzun yıllar yönlendiren bir liderdir. En iyi söz ustalarından olan Süleyman Demirel söylem inceleme alanında efsane örneklerden birisidir. Söylemlerinde "Sessiz Milyonların Sözcüsü" olduğunu yinelemektedir. Bu çalışmada Süleyman Demirel'in siyasal söylemlerini ele alarak kitlelerle kurduğu iletişim tarzını Edward Hall'un Yüksek-Düşük bağlamli iletişim açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Söylem analizine göre Demirel'in kapalı imalı iletişim kurması, pek çok atasözü ve deyimlerden yararlanması, halkla yakın etkili iletişim kurması sebebiyle Türk toplumunun tercih ettiği yüksek bağlamli iletişimde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Demirel, Siyasi Lider, Söylem, Yüksek-Düşük Bağlam İletişim.

Jel Kodları: M00.

ABSTRACT

Süleyman Demirel was a leader who drived Turkish political life too many years by making politicly actually for Turkish Republic and Turkish people actually for 50 years. Süleyman Demirel who was one of the best wordsmith, was one of the best samples in the field of discourse studies. He repeat "He was spokesman of the silent millions" on his discourses. In this study is aimed to evaluate Süleyman Demirel's success in communicating with the masses by considering political discourses in terms of Edward Hall's High-Low Context Communication. According to discourse analysis, it is concluded that Demirel ensured high-context communication which preferred by Turkish society due to communicate by closed suggestive communication, to use many proverbs and idioms, to communicate close effectively with public.

Keywords: Süleyman Demirel, Political Leader, Discourse, High-Low Context Communication.

Jel Codes: M00

1. GİRİŞ

Türk siyasetinin vazgeçilmez isimlerinden biri olan Süleyman Demirel 1924 yılında Isparta'nın Atabey ilçesine bağlı İslamköy'de dünyaya gelmiştir. Siyasi yaşamına 1962 yılında Adalet Partisi Genel İdare Kurulu üyeliği ile başlamış, 16 Mayıs 1993'te, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin 9. Cumhurbaşkanı seçilmiş ve 16 Mayıs 2000'de görev süresini tamamlayarak Cumhurbaşkanlığı'ndan ayrılmıştır (Türkiye

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, pinargoktas@sdu.edu.tr

Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2015). Türk siyasi yaşamında hükümet başkanı, muhalefet lideri, parti başkanı sıfatlarıyla ve Cumhurbaşkanı ünvanıyla anılmıştır. Bununla beraber Süleyman Demirel'in halkın içinden gelme, halkın gereksinimleriyle ilgili bilgilerle biçimlenme, zaman mekan ve insanı ayırmaz bir aydın narsizmi yerine, onların içinden gelen ayrılmaz bir parçası olma anlayışını her makama taşımış olma özellikleriyle kendine özgü yanları bulunmaktadır (Ergen, 2009: XXXV).

Bu çalışmada Süleyman Demirel'in siyasal söylemleri, iletişim biçimlerini inceleme açısından farklı kültürleri karşılaştırmada en çok kullanılan yöntemlerden biri olan Edward Hall (1987)'un Yüksek-Düşük bağlamlı iletişim açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Hall (1987) yüksek-düşük bağlam iletişim kategorilerini şu şekilde tanımlamıştır: İnsanların iletişimde açık ve net olmayı tercih ettiği, mesajlarını alıcılara doğrudan gönderdiği kültürlerde iletilmek istenen duygu ve düşünceler mesaja olduğu gibi aktarılmakta, alıcı da sağlıklı bir iletişim için mesaj dışındaki faktörlere ihtiyaç duymamaktadır. Hall (1987) bu kültürlerin bu eğilimlerini "düşük bağlamlı iletişim" kategorisinde değerlendirmektedir. İnsanların kapalı, imalı ve dolaylı bir iletişimi tercih ettiği gerçekte söylenmek istenen ile söylenenlerin tam olarak örtüşmediği kültürlerde alıcı sadece söylenenlerle yetinmeyip, ne söylenmek istendiğini geçmiş tecrübeler, ses tonu, yüz ifadesi, imalar vb. farklı bağlamlara bakarak anlamak durumundadır. Hall (1987) bu kültürlerin bu eğilimlerini "yüksek bağlamlı iletişim" kategorisinde değerlendirmektedir (Erdem, 2006: 18; Hall, 1987: 8). Dolayısıyla bu çalışmada Süleyman Demirel'in söylemlerinden yola çıkarak kitlelerle kurduğu iletişim tarzının hangi bağlamda yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. SÜLEYMAN DEMİREL VE SİYASİ LİDERLİK

Her toplulukta bir lider olduğu gibi, siyasal topluluklarda da bir siyasi lider bulunmaktadır. Siyasal toplulukların başında bulunarak takipçileri amaçları gerçekleştirme konusunda biraraya getiren, bireysel amaçlarla topluluğun amaçlarını uyumlaştıran ve ortak bir farkındalık yaratarak siyasal topluluğu yüceltme çabasında olan kişi siyasi lider olarak tanımlanmaktadır (Arklan, 2004:29). Siyasi lider aynı zamanda olayları ve şartları en iyi şekilde değerlendiren, geleceği öngören ve bu doğrultuda yön belirleyen kişidir. Siyasi liderde bulunması gereken en temel özellik liderin girişken olmasıdır. Demokrasinin yaşandığı ülkelerde başarılı bir siyasi lider olmak olay ve koşullara göre farklılık göstermektedir. Özellikle toplumun bunalım yaşadığı dönemlerde siyasi lider mantıksal, yapıcı, bütünleştirici, sabırlı, kararlı ve girişimci özelliklerini halka yansıtmalıdır (Akdemir, 2008:95). Bunun için de toplumu her yönüyle çok iyi tanımalı, onların beklentilerine cevap verebilecek şekilde kendisini tanıtmalı, onlara güven vermeli ve kendisini sürekli geliştirmelidir. Seçmenin kitle iletişim aracılığıyla izlediği görüntülerde giyimine önem vermeli ve onları ikna etmek için retorik iyi kullanılmalıdır. Siyasi liderler çalışkan, zeki, uzlaşmacı, toplumun çıkarlarını gözeten, insanlarla iletişim halinde olup onların duygu ve düşüncelerine önem veren, kararlarını izleyicilerine danışan ve birleştirici bir rol üstlenen özelliklerine sahip olmalıdır. Onları başka liderlerden ayıran en önemli özellikler ise inandıkları vazgeçilmez değerleri, kendilerini siyasete adanmışlıkları ve olayları geniş bir bakış açısıyla ele almalarıdır (Erzen, 2008:72-74).

Süleyman Demirel'in siyasi kimliğinin oluşma sürecinde çocukluk yılları, yetiştiği çevre ve ailesinin etkisi olmuştur. Liderlik rolünün oluşmasında hafız olan dedesi ve dindar olan anne ve babası katkı sağlamıştır. Muhtar olan babası sayesinde köylüye yakınlaşmış ve ilerde onların sorunlarını daha iyi anlama fırsatı elde etmiştir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan bir köyde çocukluğunu geçiren Demirel'in "Çoban Sülü" lakabını almasının

nedeni ise bazen tatillerde ailenin hayvanlarına çobanlık yapmasıdır (Arat, 2008: 101). Hayatının çocukluk döneminde yaşadığı tecrübelerden ilerde istifade etmiş olduğu, 10 Ekim 1965'te Şanlıurfa'daki seçim kampanyasındaki konuşmasından anlaşılmaktadır:

“Asırlardır ne senin, ne çocuğunun, ne de hayvanının karnı suya doymuştur. Onun için senin bu meseleni en büyük siyasi bir mesele olarak addediyorum. En büyük medeni mesele addediyorum. Ve senden, gelmiş geçmiş hükümetler adına, bütün Türk aydınları adına, meslektaşlarım adına özür diliyorum. Ben yağmur duası yapan bir bölgenin çocuğuyum. Sararan, kuruyan ekinin yağmur gelmediği zaman çoluğunu, çocuğunu, hayvanını nasıl perişan ettiğini bilirim. Bu coğrafyada insan, ekinden önce kurumuş. Ben senin haline dayanmam kardeşim. Ben sizin ıstırapınızın çocuğuyum. Sizi bu ıstıraptan kurtarmayı bir şeref ve namus meselesi sayarım”. Bu sözleriye Demirel köylünün sorunlarını iyi anladığını göstermiştir. Köylünün sorunlarını bu denli anlamasında yetiştiği çevrenin etkisi büyüktür (Toros, 2011:46). Bu konuşmasında halkın anlayacağı dilden konuşma, halktan kopmadan sorunların farkında olarak hareket etme ve halk adına mücadele etme kavramları öne çıkmaktadır (Karabakkal, 2014:12). Ayrıca konuşmasında Süleyman Demirel'in hatiplik ve kendini ifade etme konusunda hayli başarılı olduğu dikkat çekmektedir. Demirel'in kendini ifade etme konusundaki bu başarısını karşısındaki kitleyi yakından tanımasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Babasının, kayınpederinin ve kayınbiraderinin ard ardına İslamköy Belediye Başkanlığı görevlerinde bulunması ve kardeşinin Demokrat Parti İsparta il teşkilatında yöneticilik görevi yapmasının da Demirel'in hatiplik ve siyasi söylem özelliklerini geliştirmede olumlu katkıları olmuştur (İnel, 2014:60). Demirel'e göre siyasi lider ne istediğini iyi bilmeli, engeller karşısında güçlü durmalı, mücadele etmeli, hitap ettiği kitle ile bütünleşmelidir (Karabakkal, 2014:5).

Süleyman Demirel'i lider yapan ve siyasette başarılı olmasını sağlayan özelliklerinin başında insan sevgisi, içtenliği, zekası ve çok kuvvetli bir hafızaya sahip olması gelmektedir (Oral, 1973:40). 150 bin kişiye ismen hitap ettiği ve büyük çoğunluğunu simalarından ve seslerinden tanıdığı bilinmektedir (Koçak, 1991:163). Demirel, siyasi liderin halkla birebir iletişim kurmasının önemine dikkat çekmiştir. Böylece halk “içlerinden biri” olarak gördüğü Demirel ile iletişim kurmaktan gurur duymaktadır (Karabakkal, 2014:5). Demirel'e göre iyi bir devlet adamı hem halkla iç içe ve halk kültürüne aşina hem de iyi bir hatip olmalıdır. Bu sebeple akıcı ve dikkat çekici türde söylemlerde bulunmaktadır. Karşısındaki dinleyici kitle, adeta Süleyman Demirel ile sohbet edasında ekonomiden tarihe, eğitimden sosyal devlet anlayışına kadar ülke konuları ve sorunları üzerine hiç farkına varmadan O'ndan ders almaktadır. Bu da Süleyman Demirel'in didaktikliğini halk adamlılığının arkasına gizlemedeki becerisinden kaynaklı olup Süleyman Demirel'i Süleyman Demirel yapan unsurların en önemlilerinden biridir (Akgün ve Polat, 2010: 10-11).

3. SÜLEYMAN DEMİREL VE İLETİŞİM

Yeni bir çağda tüm dünya olumlu bir yaklaşım peşinde ve kendilerini mutluluğa taşıyacak bir ışık aramaktadır. İnsanlar özellikle belirsizliklerle dolu dönemde sorunların çözülmesi, gelecek korkularının azalması hususunda dünyayı yöneten siyasi liderlerden kendilerini umutlandırarak bir söz bir davranış beklentisi içerisinde (Özkalp, 2009:491). Bu bağlamda siyasi liderin iletişim yeteneği önem arz etmekte olup aslında liderin sahip olması gereken tüm özelliklerinin temelinde başarılı bir iletişimci olması gerekliliği vurgulanmaktadır (Özgen, 2003:116). Başka bir deyişle liderliği geliştirmek için en önemli unsurlardan biri iletişim olup iletişimin önündeki tüm engeller ortadan kaldırılarak her seviyede katılımın özgürce gelişmesi sağlanmalıdır (Owen vd., 2011:300).

Gelmiş geçmiş en iyi söz üstatlarından biri olan Süleyman Demirel'in konuşması ve cevaplama şekli dil biliminde söylem inceleme alanına efsane örneklerden biridir. Demirel'in liderliğe adaylığını koyduğu ilk günden itibaren söylemlerinde halkın gücünü öne çıkaran konuşmalar yapması, halkın yönetimde söz sahibi olması iddiasını savunması ve merkez ile çevre arasındaki iletişimsizlikte çevrenin sözcüsü olması dikkat çekmektedir (Karabakkal, 2014:15). 1960'lardan günümüze kadar farklı dönemlerde farklı ağırlıklarda da olsa Demirel konuşmalarında "sessiz milyonların sözcüsü" olduğunu yinelemektedir. Söyleminde "sessiz milyonları" halkla özdeşleştirmekte ve "halk" ile "elit" arasında ayırım yapmaktadır (Komsuoğlu, 2007: 1937). Başka bir deyişle "Sessiz milyonların sesi olma" durumunun Demirel'in halkla etkili iletişim kurması, halkın taleplerini önemsemesi, halka moral vermesi, halka tepeden bakmaması ve halkın iradesine saygı göstermesiyle ilgili olduğu öne sürülebilir (Karabakkal, 2014:16).

Demirel henüz üniversite yıllarında millet ve memleket meseleri üzerinde görüşler ileri sürüp sanki o dönem söz sahibiymiş gibi çözümler üretmektedir (Oral, 1973:92). İleriki yıllarda da halkın sorunlarını iyi anlayarak meydanlarda bu sorunları mahalli düzeye kadar inerek aktarması sebebiyle halk tarafından çok iyi karşılandığını ve "siyasetin lisan" değiştirmesini gündeme getirdiğini belirtmektedir. Demirel'e göre kendisinin kitlelerle konuşurken geliştirdiği üslup "daha çok nutuk verir gibi değil de konuşur gibi bir diyalog"dur (Komsuoğlu, 2007: 1937). Bu sebeple halk, içlerinden biri olarak konuşan Demirel'i bağırna basmıştır (Karabakkal, 2014:16).

Eğitimin bir ülkenin toplumsal kalkınmasının ve çağdaşlaşmasının temeli olduğuna inanan Süleyman Demirel, çağdaş Türkiye'nin çok önemli bir kurumu olan üniversitelerin yeni öğretim yılına başlaması dolayısıyla düzenlenen törenlerde gençliğe ve topluma mesajlar vermiştir. "Barika-i hakikat, müsademe-i efkardan doğar" gibi kapalı ifadeler kullanması dikkat çekmektedir (Ergen, 2009:429). Demirel, 1992 yılında kendi adını taşıyan Süleyman Demirel Üniversitesi'nin kurulduğu yıldan itibaren çeşitli nedenlerle gerçekleştirdiği ziyaretlerde toplam 22 konuşma yapmıştır. Cumhuriyet'in sürekliliği için bir rehber niteliği taşıyan bu konuşmalarında ülke ve dünya gündemini ele almış, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dünya milletleri arasındaki olması gereken yerini belirtmiş ve her Türk Genci'ne Atatürk'ün vasiyetini yerine getirme mücadelesini anlatmıştır. Ayrıca hem Türkçe'ye olan hakimiyeti hem de halk kültürünün yatkınlığının bir kanıtı olarak konuşma metinlerinde "göç yolda düzülür", "babasından ev kalan damın direği orada bitti sanır", "hıfza-ı beşer nisyan ile maluldür", "attığın taş, ürüttüğün kurbağaya değmelidir", "keçiyi keçinin ayağından, koyunu koyunun ayağından asarlar" gibi pek çok atasözü deyim ve söz öbeğinden yararlanarak anlatıma zenginlik katmıştır (Akgün ve Polat, 2010:9-10). "Konuşan Türkiye" sloganının sahibi olan Süleyman Demirel kitle iletişimini çağın en önemli alanlarından biri olarak değerlendirmekte ve demokratikleşme ve basın özgürlüğü konularını birbirinden ayrılmaz parçalar olarak görmektedir (Ergen, 2009:464-465).

Türk siyasetinde "Binaenaleyh" denildiğinde akla gelen tek isim olan Süleyman Demirel'in unutulmaz sözlerine aşağıda yer verilmiştir (Süleyman Demirel'in Unutulmaz Sözleri, 2015a ve 2015b):

"Dün dündür, bugün bugündür".

"Bir takım yürüyüşler oluyor diye asabınız bozulmasın, yürümele sokaklar eskimez"

"Memlekette benzin vardı da biz mi içtik"

"GAP'ı gaptırmam"

"Ege bir Yunan gölü değildir, Ege bir Türk gölü de değildir, binaenaleyh Ege bir göl"

değildir"

"Dünkü güneşle bugünkü çamaşır kurutulmaz"

"Mizah bir yumruktur, ne zaman kime vuracağı belli olmaz."

"Binaenaleyh Türkiye'nin altı çürüktür, Türkiye'nin altı çürüktür diye bırakıp gidecek değiliz, bununla yaşamasını öğreneceğiz". (17 Ağustos deprem sabahı).

"Meseleleri mesele etmezseniz ortada mesele kalmaz"

"Yağmur yağarken ben ıslanmam diyemezsin"

"Aksini diyenin alnını garışlarım"

Süleyman Demirel'in sözleri O'nun zekasını ortaya koymakta ve açık, net direkt ifadeler kullanmak yerine kapalı imalı anlatımı tercih ettiğini ve halk dilini kullandığını göstermektedir. Başka bir deyişle halkın Demirel'i kendinden biri olarak değerlendirmesinde Demirel'in temsil ettiğini iddia ettiği sessiz milyonların kendisiyle kurduğu bağın güçlü olmasının etkili olduğu söylenebilmektedir (Karabakkal, 2014:18).

3.1. Edward Hall'un Yüksek Bağlamlı ve Düşük Bağlamlı Kültür Ayrımı

Kültür ile iletişim arasındaki ilişki, aktörlerin iletişim aracılığıyla ortaya çıkardığı yerleşmiş kalıpları devam ettirmek için kullanılan bir yöntemdir (Tüfekci ve Tüfekci, 2013: 139). İletişim biçimlerini inceleme açısından farklı kültürleri karşılaştırmada en çok kullanılan yöntemlerden birisi Edward Hall (1987)'un Yüksek Bağlam-Düşük Bağlam ayrımıdır. Hall (1987) iletişim biçimleri açısından kültürleri, doğrusal düzlemin bir tarafında yüksek bağlam ve diğer tarafında düşük bağlam olarak değerlendirmektedir (Erdem ve Günlü, 2006:180; Hall, 1987:8).

Bağlam, diğer kişilerin değerleri hakkında varsayımları, duraklama ve sessizlik kullanımını, bilgisi ve tecrübesini içeren mesajı kapsayan çevre ve koşullarla ilgili bir kavramdır (Dozier vd., 1998:112). Hall (1990) bağlamı şu şekilde tanımlamıştır: Bağlam bir olayın anlamı ile ayrılmaz bağlı olan olayı çevreleyen bilgidir. Kültürlerine bağlı olarak olaylar ve bağlam, anlam üretmek için birleştirilmiş olup böylece dünyadaki kültürler yüksek bağlamdan düşük bağlama kadar ölçek üzerinde karşılaştırılma imkanına sahip olmaktadır (Hall, 1990: 6). Yüksek bağlam ve düşük bağlam kavramlarını ise Hall (1987) şu şekilde değerlendirmektedir. İnsanların iletişimde açık ve net olmayı tercih ettiği, mesajlarını alıcılara doğrudan gönderdiği kültürlerde, iletilmek istenen duygu ve düşünceler mesaja olduğu gibi aktarılmakta, alıcı da sağlıklı bir iletişim için mesaj dışındaki faktörlere ihtiyaç duymamaktadır. Hall (1987), bu kültürlerin bu eğilimlerini "düşük bağlamlı iletişim" kategorisinde değerlendirmektedir. Düşük bağlamlı iletişim kuran kültürler arasında örnek olarak genellikle bireyci Batı ülkelerinin yer aldığı söylemek mümkündür (Erdem, 2006: 18; Hall, 1987: 8). İnsanların kapalı, imalı ve dolaylı bir iletişimi tercih ettiği, gerçekte söylenmek istenen ile söylenenlerin tam olarak örtüşmediği kültürlerde, alıcı sadece söylenenlerle yetinmeyip, ne söylenmek istendiğini geçmiş tecrübeler, ses tonu, yüz ifadesi, imalar vb. farklı bağlamlara bakarak anlamak durumundadır. Hall (1987), bu kültürlerin bu eğilimlerini "yüksek bağlamlı iletişim" kategorisinde değerlendirmektedir. Yüksek bağlamlı iletişim kuran kültürler arasında toplulukçu yönü öne çıkan Çin, Hindistan, Japonya vb. ülkeler örnek olarak gösterilmektedir (Erdem, 2006: 18; Hall, 1987: 8).

Türkiye'nin toplumsal kültürel özelliklerinin hangi bağlamda yer aldığı tespit etmeye yönelik yapılan birçok çalışmada Türk toplumunun kolektivist eğilimlerinin ve güç mesafesinin yüksek olduğu ve yüksek bağlamlı iletişimi daha fazla tercih ettiği belirtilmektedir (Erdem ve Günlü, 2006: 182, Hofstede, 1980: 52).

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

Bu çalışmada Süleyman Demirel'in söylemleri, nitel bir araştırma yöntemi olan söylem analizi yöntemine göre analiz edilmiştir. Söylem analizi, sosyal hayatın önemli bir bileşeni olan dilin, sosyal hayata dair diğer tüm bileşenler ile diyalektik bir ilişki içerisinde olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu analiz yönteminde yazılı metinler detaylandırılarak bir dilbilimsel analize tabi tutulmaktadır (Fairclough, 2003). Dolayısıyla söylem analizi sosyal hayata dair bir bakış açısı olup söylem üzerine düşünme (teorik ve meta-teorik öğeler) ve söylemi dataleştirme yolu olarak karakterize edilmektedir (Wood ve Kroger, 2000).

Büyük oranda Foucault'nun katkıları sayesinde söylem analizi sosyal bilimlerde yaygınlık kazanmıştır (Wickham ve Kendall, 2008). Dolayısıyla Foucault'nun söylem üzerindeki görüşlerini temel alan söylem analizinde, kültürel yapı içinde politik ve ideolojik amaçlara ulaşmada geleneksel düşünme ve yazma pratiklerinin nasıl hizmet ettiğine yönelik açıklamalar getirmek amaçlanmaktadır. Benzer şekilde söylem analizinin amaçlarından biri de sosyal bir varlık olan insanların düşünme biçimlerinin ve eylemlerinin nasıl sınırlandırıldığını ve kısıtlandırıldığını belirlemektir (Wooffitt, 2005). Söylem analizinde önemli olan kişi sayısı değil, bunun yerine dil, dil kullanım biçimleri ve amaçlarıdır (Elliot, 1996).

Söylem çözümlemesinde söylemin özellikleri göz önünde bulundurularak söylem farklı boyutlara ve çeşitli özelliklere göre sınıflandırılmaktadır. Baş ve Akturan söylemi, içerik özellikleri, gramatik özellikler, etkileşimsel özellikler, sunum özellikleri ve diğer yapısal özellikler olmak üzere beş başlık altında toplamaktadır (Baş ve Akturan, 2008: 34-35). Bu çalışmada Süleyman Demirel'in söylemleri bu özellikler açısından analiz edildiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır:

İçerik özelliklerine göre hem Türkçe'ye olan hakimiyeti hem de halk kültürünün yatınlığının bir kanıtı olarak Süleyman Demirel'in söylemleri Türk kültürüne ait olup Demirel'in niyeti halkla yakın ve etkili iletişim kurmaktır. Gramatik özellikler açısından Türk siyasetinde "Binaenaleyh" denildiğinde akla gelen tek isim olan Süleyman Demirel'in söylem çözümlemesinde standart bir dile sahip olmadığı bölgesel/yerel diyalektler kullandığı dikkat çekmektedir. Söylemlerinin amacı "Sessiz Milyonların Sözcüsü" olarak halkın taleplerini önemsemesi, halka moral vermesi, halka tepeden bakmaması ve halkın iradesine saygı göstermesidir. Ayrıca Demirel konuşma metinlerinde "göç yolda düzülür", "babasından ev kalan damın direği orada bitti sanır", "hıfza-ı beşer nısyen ile maluldür", "attığın taş, ürküttüğün kurbağaya değmelidir", "keçiyi keçinin ayağından, koyunu koyunun ayağından asarlar" gibi pek çok atasözü deyim ve söz öbeğinden yararlanarak anlatıma zenginlik katmıştır. Etkileşimsel özellikleri açısından Demirel hitap ettiği kitle ile bütünleşmektedir. Sunum özellikleri açısından halkla sıcak samimi iletişim kurmakta, halkın anlayacağı dilden konuşmakta ve sorun çözmektedir. Bu da 10 Ekim 1965'te Şanlıurfa'daki seçim kampanyasındaki konuşmasındaki (Toros, 2011) "*Ben senin haline dayanmam kardeşim. Ben sizin ıstırapınızın çocuğuyum. Sizi bu ıstıraptan kurtarmayı bir şeref ve namus meselesi sayarım*" sözlerinden anlaşılmaktadır. Demirel'in söylemleri diğer yapısal özellikler açısından değerlendirildiğinde "Aksini diyenin alnını garışlarım" "GAP'ı gaptırmam" gibi Demirel'in unutulmaz sözlerinin telaffuzunun halk ağzından olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada Süleyman Demirel'in söylemleri söylem analizine göre Edward Hall'un Yüksek-Düşük Bağlı iletişim açısından hangi bağlamda yer aldığını tespit etmek amacıyla yorumlanmıştır. Süleyman Demirel'in söylemleri Edward Hall'un "Yüksek-Düşük Bağlı İletişim" açısından değerlendirildiğinde açık, net direkt ifadeler kullanmak yerine kapalı imalı anlatımı tercih ettiği yani yüksek bağli iletişim kurduğu dikkat

çekmektedir. Bu da Demirel'in pek çok atasözü deyim ve söz öbeğinden yararlanmasından anlaşılmaktadır. Ayrıca Demirel'in Sessiz Milyonların Sözcüsü olması, halkla etkili yakın samimi iletişim kurması, hitap ettiği kitle ile bütünleşmesi sebebiyle ve dolayısıyla Türk toplumunun tercih ettiği yüksek bağlamlı iletişim kurduğunu söylemek mümkündür.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Süleyman Demirel'in siyasi liderliği, kitlelerle kurduğu iletişim tarzı ve söylemleri ele alınmıştır. Liderliğinin oluşmasında özellikle çocukluk döneminin, yaşadığı çevrenin ve ailesinin etkili olduğu öne sürülebilir. Çalışmada söylem analizi aracılığıyla Demirel'in söylemleri içerik, gramatik, etkileşimsel, sunum ve diğer yapısal özellikleri açısından sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflandırmaya göre söylemin içerik özelliklerinde Demirel'in Türkçe'ye olan hakimiyeti ve söylemlerinin Türk kültürüne ait olması bulunmaktadır. Gramatik özellikler açısından "Binaenaleyh" gibi Demirel ile özdeşleşen bölgesel/yerel diyalektler kullanmakta ve söylemlerinde "Sessiz Milyonların Sözcüsü" olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca pek çok atasözü deyim ve söz öbeğinden yararlanarak anlatıma zenginlik katmıştır. Etkileşimsel özellikleri açısından hitap ettiği kitle ile bütünleşen Demirel, sunum özellikleri açısından halkla yakın samimi iletişim kurarak halkın anlayacağı dilden konuşarak onları daha iyi anlamakta ve sorunlarını çözmektedir.

Çalışmada Süleyman Demirel'in söylemleri Edward Hall'un Yüksek-Düşük bağlamlı iletişim tarzına göre hangi bağlamda yer aldığı söylem analizine göre tespit edilmiştir. Söylem analizi sonucuna göre, Demirel'in söylemlerinde gerek pek çok atasözü deyim ve söz öbeğinden yararlanması gerekse de Sessiz Milyonların Sözcüsü olması sebebiyle Türk toplumunun tercih ettiği yüksek bağlamlı iletişim tarzını kullandığından bahsetmek mümkündür. Başka bir deyişle Demirel söylemlerinde açık net direkt ifadeler kullanmak yerine kapalı imalı dolaylı anlatımlarda bulunmakta böylece halkın tercih ettiği iletişim tarzını kullanarak halkla iç içe olabilmektedir.

Çalışmada öne çıkan diğer bilgiler şunlardır: Demirel'in hitap ettiği kitle ile bütünleştiği, halkın anlayacağı dilden konuşması, halktan kopmadan sorunların farkında olarak hareket etmesi, halk adına mücadele etmesi, hatiplik ve kendini ifade etme konusunda hayli başarılı olması, halkla birebir iletişim kurmasının önemine dikkat çekmesi, halkla etkili iletişim kurması, halkın taleplerini önemsemesi, halka moral vermesi, halka tepeden bakmaması ve halkın iradesine saygı göstermesi, çok kuvvetli bir hafızaya sahip olması, "siyasetin lisan" değiştirmesini gündeme getirmesi, "daha çok nutuk verir gibi değil de konuşur gibi bir diyalog" kurmasıdır.

Sessiz milyonların sesi olma iddiasıyla Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Türk Milleti'ne fiilen 50 sene hizmet eden Süleyman Demirel'in hem kitleyle kurduğu etkili iletişimin anlaşılması hem de bugünkü Türkiye siyasetinin değerlendirilmesine yardımcı olacak bir örneklem ortaya konulması açısından bu çalışmanın önem taşıdığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, A. (2008). Vizyon Yönetimi: Birey, Kurum, Kent ve Ülke Düzeyinde, Ekin Yayınevi, Bursa.
- AKGÜN, N. ve POLAT, M. S. (2010). Süleyman Demirel'in SDÜ'deki Konuşmalarına Analitik Bir Bakış, (Süleyman Demirel Armağanı içinden), Pelin Ofset, Ankara.
- ARAT, Y. (2008). Süleyman Demirel, M.Heper ve S.Sayarı (Der.) içinde, Türkiye'de Liderler ve Demokrasi, Kitap Yayınevi, İstanbul, s.101-120.
- ARKLAN, Ü. (2004). Siyasal Liderlikte Karizma Olgusu: Recep Tayyip Erdoğan Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Konya.
- BAŞ, T. Ve AKTURAN, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DOZIER, J. B., HUSTED, B.W. ve MCMAHON, J.T. (1998). "Need For Approval In Low-Context And High-Context Cultures: A Communications Approach To Cross-Cultural Ethics", Teaching Business Ethics, 2: 111-125.
- ELLIOTT, R. (1996). Discourse Analysis: Exploring Action, Function And Conflict In Social Texts, Marketing Intelligence & Planning, 14(6): 65-68.
- ERDEM, R. (2006). "İletişim Eğilimlerinin Yüksek-Düşük Bağlam Ayırımı ile Ölçülmesi: Türkçe Bir Ölçek Geliştirme Çalışması", Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(2): 17-25.
- ERDEM, R. ve GÜNLÜ, E. (2006). "İletişim Eğilimlerinin Yüksek Bağlam-Düşük Bağlam Ayırımı ile İncelenmesi: Hastane Çalışanları Örneği", Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 9(2): 177-195.
- ERGEN, C. (2009). Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Söylev ve Demeçleri, Erdal Basım Yayın Dağıtım, Ankara.
- ERZEN, M.Ü. (2008) "Siyasi Lider İmajlarının Seçimlerde Etkisi", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 31: 65-80.
- FAIRCLOUGH, N. (2003). Analysing Discourse, Routledge, London
- HALL, E. T. ve HALL, M. R. (1987). Hidden Differences: Doing Business With The Japanese, Anchor Books Editions, United States of America.
- HALL, E. T. ve HALL, M. R., (1990), Understanding Cultural Differences: Germans, French and Americans, Intercultural Press, United States of America.
- HOFSTEDE, G. (1980). "Motivation, Leadership, and Organization:Do American Theories Apply Abroad?", Organizational Dynamics, 42-63.
- İNEL, H. (2014). Turgut Özal ve Süleyman Demirel'in Siyasi Liderliklerinin Karşılaştırılmalı Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- KARABAKKAL, H. (2014). "Siyasal Liderlik ve Süleyman Demirel Örneği Analiz ve Değerlendirme Çalışması", Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü Yayınları, 1-19.
- KOÇAK, S. (1991). Demirel'de Bir Başka Boyut: Siyaset Dışı Anılarla Süleyman Demirel, Gündem Ajans Yayıncılık, Ankara.
- KOMSUOĞLU, A. (2007). "Türkiye'de Siyasal Liderlik ve Kitle İletişimi: Bir Örnek İnceleme Süleyman Demirel", 38. ICANAS (International Congress of Asian and North African Studies, Ankara, 10-15 Ekim 2007, 1933-1950.
- ORAL, F. S. (1973). Süleyman Demirel'in Kişiliği, Cihan Matbaası, Ankara.
- OWEN, H., HODGSON, V. ve GAZZARD, N. (2011). Liderlik El Kitabı: Etkin Liderlik İçin Eksiksiz ve Pratik Bir Kılavuz, (Çev.) ÇELİK, M., 3. Baskı, Optimist Yayın Dağıtım, İstanbul.
- ÖZGEN, E. (2003). "İletişim ve Liderlik", İletişim Dergisi, 18: 99-119.
- ÖZKALP, E. (2009). "Örgütsel Davranışta Yeni Bir Boyut: Pozitif (Olumlu) Örgütsel Davranış Yaklaşımı ve Konuları", 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, 162: 491-497.
- SÜLEYMAN DEMİREL'İN UNUTULMAZ SÖZLERİ (2015a). http://www.ntv.com.tr/turkiye/suleyman-demirelin-unutulmazsozleri,wHKj7a2xFEmMiPK_3ZGRqw_25.07.2015.
- SÜLEYMAN DEMİREL'İN UNUTULMAZ SÖZLERİ (2015b). http://www.sabah.com.tr/multimedya/galeri/turkiye/suleyman-demirelin-unutulmaz-sozleri?tc=18&page=14_25.07.2015.
- TOROS, E. (2011). Türkiye'de Siyasi Liderlik: Dönemler, Özellikler ve Karşılaştırmalar: Menderes, Demirel, Özal ve Erdoğan Örnekleri, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- TÜFEKÇİ, N. ve TÜFEKÇİ, Ö. K. (2013). "Yükseköğretimde Örgütsel İletişim Eğilimlerinin Yüksek-Düşük Bağlam Ayrımı İle Ölçülmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi'nde Bir Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Büro Yönetimi Özel Sayısı, 137-147.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI (2015). "Süleyman Demirel", http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/suleyman_demirel/, 25.07.2015.
- WOOD, L., A. ve KROGER, R., O. (2000). Doing Discourse Analysis: Methods For Studying Action In Talk And Text, Sage Publications, London.
- WOOFFITT, R. (2005). Conversation Analysis And Discourse Analysis: A Comparative And Critical Introduction, Sage Publications, London.